

*Пономарьова Л. В.,**доцент кафедри української мови та слов'янської філології
Приазовського державного технічного університету**Капліна Г. С.,**магістрант кафедри української мови та слов'янської філології
Приазовського державного технічного університету*

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БЛОГУ ЯК ЖАНРУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ

Анотація. Стаття присвячена вивченню нового для українського та російського сегменту жанру Інтернет-блогу. Його проаналізовано як один із проявів асинхронного Інтернет-дискурсу. Розкрито основні лексико-граматичні особливості блогу, які виокремлюють його серед інших Інтернет-утворень. Блог розглядається як комплексне багатобічне явище, що включає як лінгвістичний, так і екстралінгвістичний компоненти Інтернет-дискурсу.

Ключові слова: Інтернет-дискурс, блог, асинхронна комунікація, контент, Інтернет-простір.

Постановка проблеми. Незаперечним фактом сьогодні є те, що Інтернет – найкоштовніше джерело інформації. З появою Інтернету істотно змінюється доля тексту в суспільстві, бо в Інтернет-спільноті людина-образ дорівнює тексту, що особливо яскраво проявляється в чатах і блогах, де реалізується базове прагнення людини до творчого самовираження. Крім того, мешканці писемного Інтернет-простору практично повністю позбавлені допоміжних засобів: акцентування частини висловлювання, емоційного забарвлення, тембру голосу, його сили, дикції, жестів і міміки.

Віртуальна комунікація – це мовна й мовленнєва взаємодія між суб'єктами через посередництво комп'ютера чи іншого портативного пристрою й за допомогою Інтернету. Для характеристики мови, яка функціонує в межах Інтернет-простору, доречно використовувати поняття дискурсу. Ми розуміємо дискурс як «мову в житті» – «фокус дій мовних і мовленнєвих, соціокультурних і прагматичних, когнітивних і психологічних факторів» [1, с. 2]. Під час віртуальної комунікації утворюється особлива модель реальності. Ця реальність характеризується «ефектом присутності людини в ній і дозволяє взаємодіяти з реальними й уявленими об'єктами» [2, с. 23]. Слушним є розуміння комунікативного простору як «подумки уявленого середовища», «духовного ландшафту», у який занурено висловлення і за допомогою якого це висловлення можна інтерпретувати [3, с. 113]. Сьогодні окремі різновиди спілкування у глобальній мережі вивчені фрагментарно, чим підтверджується необхідність комплексного та систематичного аналізу блогів як жанру Інтернет-дискурсу. Вивчення блогосфери як специфічного середовища Інтернет-комунікації, осмислення можливостей перекладу мови блогу є актуальним.

Об'єктом дослідження виступає блог як жанр асинхронного Інтернет-дискурсу. Предметом дослідження є лінгвістичні особливості такого жанру дискурсу.

Метою роботи є аналіз особливостей будови й оформлення українського / російського Інтернет-блогу.

Мета передбачає такі завдання:

1) розглянути особливості існування Інтернет-дискурсу і пов'язаного з ним принципово нового середовища соціальної взаємодії;

2) охарактеризувати блог як асинхронний жанр Інтернет-дискурсу;

3) визначити його роль у формуванні комунікативного Інтернет-простору;

4) виявити корпус дискурсивних особливостей українських / російських Інтернет-блогів.

Виклад основного матеріалу. Дослідження спілкування ґрунтується на розумінні комунікації як «діяльності людини, яка щоразу спрямовується до певної мети, до найкращого і найзручнішого висловлення своїх думок і почуттів» [4, с. 48]. Інтернет-простір характеризується постійним зростанням кількості комунікантів, розширенням технічних можливостей для комунікації, виникненням нових жанрів і модернізацією наявних.

Функціонування мови як основного засобу спілкування зображає специфіку когнітивних і комунікативних процесів під час комп'ютерно опосередкованої комунікації, оскільки в індивіда (або користувача) існує свій індивідуальний спосіб сприйняття світу через систему поглядів, традицій, освіти та ін. «Система образів, понять, еталонів, стереотипів і символів, які відображають знання певного народу про навколишній світ, оцінюються відповідно до переваг і норм, прийнятих у суспільстві, і фіксуються у значенні мовних одиниць, є мовною картиною світу, основою для реконструкції якої можуть служити або мовні номінації, або «факти мови» (різні лексеми, граматичні форми, словотвірні засоби, просодія, синтаксичні конструкції, фраземи, правила лексико-семантичної сполучуваності та ін.), або культурні концепти, вираженням яких є вся сукупність мовних і немовних засобів, які прямо або опосередковано ілюструють, уточнюють і розвивають їх зміст» [3, с. 23].

Комп'ютерно-опосередкована комунікація вимагає певних технічних пристроїв і знань. Віртуальний комунікативний простір – це нова сфера функціонування мови, яка відрізняється специфікою каналу зв'язку. Якою саме мовою спілкуватися – одне з ключових питань міжкультурної Інтернет-комунікації. Зазвичай застосовуються мови, що мають статус мов світового значення.

Як саме поняття «дискурс», поняття «Інтернет-дискурс» характеризується невизначеністю вже починаючи з термінологічної нестійкості («Інтернет-дискурс», «комп'ютерний», «мережевий», «електронний дискурс»). Тим не менш, такий

тип дискурсу характеризує актуальний мовленнєвий вплив, який здійснюється шляхом комп'ютерних комунікацій і протиставляється поняттю «текст», що стосується системи мови [5, с. 104].

Загальновідомо, що блог (weblog) найчастіше визначається як Інтернет-щоденник, персональний хронологічний журнал роздумів автора-блогера, який публікується на веб-сторінці.

Лінгвокультурологічна зумовленість Інтернет-дискурсу визначає мовну реалізацію контенту блогу як текстового утворення, що склалося в умовах монолінгвального ареалу, але того, яке функціонує у полікомунікативному Інтернет-просторі.

Блог як віртуальний щоденник практично не обмежує творчу наснагу авторів повідомлень і коментарів. Обмеження під час комп'ютерно-асинхронного спілкування виникають через недостатні технічні та мовні навички користувачів.

Структурно блог складається з основного повідомлення (поста), за змістом якого розгортається дискусія, оформлена у вигляді коментарів.

Базовими структурно-змістовими характеристиками блогів є неоднозначність їхнього стилю, особлива форма організації гіпертексту, прагматична направленість, високий ступень експресивності.

Блоги поділяються за типом контенту. Таким чином, виділяються текстові блоги (переважно текст), фотоблоги (авторські фото), арт-блоги (блоги художників), музичні блоги, відеоблоги та блоги на основі підкастів.

Комунікація у блогах є культурно зумовленою. Блогу як жанру віртуального дискурсу притаманний особливий жаргон (скорочення, емотикони і т. д.), а також мовний етикет, якого дотримуються комуніканти.

Обов'язковими адитивними ознаками блогу у науковій літературі вважаються асинхронність, усно-писемна форма спілкування; креолізованість, де іконічна й вербальна частини складають загальне ціле з певним комунікативним навантаженням; висока інтерактивність; полілоговий характер комунікації; існування в єдиному мультимедійному просторі разом із фото-, аудіо- та відеоматеріалами.

Під час міжкультурної комунікації постає проблема правильного вибору мовних засобів і використання їх у конкретній мовній ситуації. Важливість цього положення зростає в умовах віртуального спілкування представників різних лінгвокультур. Аналіз мовних засобів став підґрунтям для визначення потенційного ризику комунікативних поразок, які відбуваються під час Інтернет-спілкування.

Комунікативними поразками вважаються: 1) повне або часткове нездійснення комунікативного наміру мовця, вираженого через інтенцію висловлювання; 2) порушення процесу обміну інформації; 3) неправильна передача або неправильне сприйняття комунікативної установки комуніканта або окремих елементів повідомлення; 4) незапланований емоційний ефект; 5) наявність комунікативних висловлювань, що сигналізують про порушення ходу розгортання дискурсу [1, с. 12].

Більшість комунікативних поразок в умовах Інтернет-комунікації відбувається, зазвичай, через лінгвокультурні бар'єри, які важко подолати учасникам – представникам різних етносів. Лінгвокомунікативні бар'єри визначаються як «сукупність характеристик тієї чи іншої локальної культури, мовних засобів їх вираження і комунікативних стратегій, що ускладнюють або перешкоджають ефективному міжкультурному спілкуванню» [3, с. 15].

«Для досягнення максимальної ефективності комунікативної взаємодії необхідно виявити найбільш оптимальні лінгвістичні форми реалізації комунікативних намірів співрозмовників і сформулювати єдині правила спілкування для представників різних лінгвокультур» [3, с. 18–19]. Аналіз текстових повідомлень у блогах доводить, що лінгвокультурні відмінності комунікантів детермінують характер асинхронної комунікації і збільшують кількість комунікативних поразок.

Отже, важливий аспект вдалої міжкультурної комунікації – когнітивна гнучкість, тобто здатність адекватно сприймати і розрізняти явища рідної і нерідних культур. Когнітивна гнучкість – це «готовність до сприйняття явищ, незнайомих індивіду з попереднього досвіду, визнання права представників іншої культури на сприйняття світу з інших понять і здатність до подолання комунікативних поразок» [3, с. 17].

Комп'ютерна мова є відкритим функціональним різновидом національної мови, що формується й обслуговує специфічну сферу комунікації.

Існування у двомовному середовищі значно спрощує міжкультурну комунікацію. У парі мов українська / російська історичний розвиток української держави дає можливість авторам-блогерам доносити і формувати контент на обидві аудиторії. Навпаки, для російського користувача контент україномовних Інтернет-блогів закритий через незнання української мови. Схожість мов і багатолітній перетин культур призводить до збільшення комунікативних поразок через брак повного розуміння дописів.

Для мінімізації комунікативних невдач ми пропонуємо такі засоби: виділення рис, характерних для локальних культур; виділення корпусу мовних засобів, детермінованих тією чи іншою культурною характеристикою або їх сукупністю; побудову комунікативних стратегій на ґрунті визначених лінгвокультурних особливостей; налаштування на лінгвокультурні особливості співрозмовника і спілкування в межах обраної комунікативної стратегії.

У світлі проблеми міжкультурної комунікації правильне визначення жанрової належності того чи іншого тексту має істотне практичне значення, оскільки від жанрової належності залежать комунікативна спрямованість тексту і його мовні / стильові особливості. Адекватна інтерпретація будь-якого тексту (як у вузькому, так і в широкому розумінні цього поняття) має на увазі правильну передачу не тільки фактичного і суто інформативного змісту тексту, але і його комунікативної / функціональної спрямованості. Інакше кажучи, комунікативно-функціональна еквівалентність отриманої інформації не менш важлива, ніж її семантична еквівалентність.

Дискурс Інтернет-блогів є складним структурно-семантичним утворенням, віртуальною версією побутового дискурсу, який має специфічні особливості на всіх рівнях мови. Формат Інтернет-блогу надає мовцеві унікальні засоби оформлення та структурування висловлення, результатом яких формується певна сукупність сенсів, що актуалізується за допомогою пропозицій.

Формат статті не дає змоги розглянути та проаналізувати мовленнєвий жанр блогу більш докладно. Тому його дослідження є досить перспективним з погляду структури та семантики Інтернет-дискурсу, зокрема блогів.

Висновки. Отже, завдяки інформаційному рівню розвитку людської цивілізації стиль Інтернет-блогу не залежить від використовуваних мовних засобів, бо сама Інтернет-пло-

щина впливає на риси того чи іншого стилю і робить його гібридним. І в українських, і в російських блогах лексичний і граматичний рівні тяжіють до скорочення повідомлюваної інформації. Найбільш повно в обох мовах зберігається синтаксичний рівень, оскільки його відсутність або втрата призведе до комунікативних поразок у асинхронному спілкуванні в мережі.

Однією з основних тенденцій розвитку Інтернет-дискурсу загалом і блогів зокрема є тенденція до створення штучних допоміжних мішаних спеціалізованих мов.

Література:

1. Палек Б. Кросс-референція; к вопросу о гиперсинтаксисе. Новое в зарубежной лингвистике. Москва, 1978. С. 244.
2. Асмус Н.Г. Лингвистические особенности виртуального коммуникативного пространства: дис. ... канд. филол. наук. Челябинск, 2005. 265 с.
3. Волкова Е.В. Лингво-культурные барьеры компьютерно-опосредованной коммуникации: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Ульяновск, 2007. 21 с.
4. Філоненко М.М. Психологія спілкування. Київ, 2008. 224 с.
5. Пономарьова Л.В. Знеособлена комунікація як ознака сьогодення. Матеріали XVI міжнародних карських читань (3–4 травня 2018 р., м. Гродно). Гродно, 2018. 311 с.

Пономарева Л. В., Каплина А. С. Лексико-грамматические особенности блога как жанра Интернет-дискурса

Аннотация. Статья посвящена изучению нового для украинского и русского сегмента жанра Интернет-блога. Он проанализирован как одно из проявлений асинхронного Интернет-дискурса. Раскрыты основные лексико-грамматические особенности блога, которые выделяют его среди других Интернет-образований. Блог рассматривается как комплексное многогранное явление, включающее как лингвистический, так и экстралингвистический компоненты Интернет-дискурса.

Ключевые слова: Интернет-дискурс, блог, асинхронная коммуникация, контент, Интернет-пространство.

Ponomarova L., Kaplina A. Lexico-grammatic features of the blog as a genre of internet discourse

Summary. The article is devoted to the study of the new for the Ukrainian and Russian segment of the genre of the online blog. It is analyzed as one of the manifestations of asynchronous Internet discourse. The main lexical and grammatical features of the blog are revealed, which distinguish it from other Internet entities. A blog is considered as a complex multifaceted phenomenon, including both the linguistic and extralinguistic components of Internet discourse.

Key words: Internet discourse, blog, asynchronous communication, content, Internet space.